

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

ΠΑΤΡΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ένας άνδρας, Μάρδος στην καταγωγή, είχε επτά παιδιά. Το πιο μικρό από αυτά προκαλούσε πολλά βάσανα στους άλλους. Αρχικά, ο πατέρας προσπαθούσε να το συνεντρίψει με λόγια· επειδή όμως (το παιδί) δεν τον υπάκουε, το οδήγησε μπροστά στους δικαστές και κατήγγειλε με ακρίβεια όσα είχε αποτολμήσει αυτό και ζητούσε από τους δικαστές να καταδικάσουν σε θάνατο το νεαρό.

Αυτοί εξεπλάγησαν και οδήγησαν και τους δύο (τον πατέρα και το παιδί) μπροστά στον βασιλιά Αρταξέρξη. Και ενώ ο Μάρδος έλεγε τα ίδια, είπε ο βασιλιάς : «Αλήθεια, θα έχεις το θάρρος να αντέξεις να πεθάνει ο γιος σου ;». Κι αυτός είπε : «Βεβαιότατα! Γιατί, και όταν αφαιρώ τις πικρές παραφυάδες από τα μαρούλια που φυτρώνουν, η μητέρα τους καθόλου δε λυπάται, αλλά πετάει περισσότερα φύλλα και γίνεται γλυκύτερη». Όταν άκουσε αυτά ο Αρταξέρξης, επαινέσε βέβαια τον άνδρα και τον έκανε βασιλικό δικαστή, λέγοντας ότι αυτός που διατυπώνει τόσο δίκαιες κρίσεις για τα παιδιά του οπωσδήποτε και στις ξένες υποθέσεις θα είναι αυστηρός και αδέκαστος δικαστής, απάλλαξε όμως από την τιμωρία το νεαρό, απειλώντας τον με θάνατο, εάν αποδειχθεί ότι διαπράττει άλλες αδικίες.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

ΤΟ ΤΕΧΝΑΣΜΑ ΤΟΥ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αλλά, όταν ο στόλος των εχθρών, πλησιάζοντας στην Αττική από την πλευρά του Φαλήρου, έκρυψε τις γύρω παραλίες, οι Πελοποννήσιοι φοβισμένοι σκέφτονταν να αποπλεύσουν για τον Ισθμό την Κορίνθου. Ενώ λοιπόν έτσι είχε η κατάσταση, ο Θεμιστοκλής σχεδίαζε και κατάστρωνε το θέμα που είχε σχέση με τον Σίκιννο. Ήταν Πέρσης στην καταγωγή ο Σίκιννος, αιχμάλωτός του, φιλικός προς τον Θεμιστοκλή και παιδαγωγός των παιδιών του.

Αυτόν στέλνει κρυφά στον Ξέρξη, αφού τον διέταξε να του πει πως ο Θεμιστοκλής, ο στρατηγός των Αθηναίων, παίρνοντας το μέρος του βασιλιά, στέλνει πρώτος σε αυτόν ως πληροφορία ότι οι Έλληνες προσπαθούν να ξεφύγουν και τον συμβουλεύει να τους επιτεθεί και να εξοντώσει τη ναυτική δύναμή τους, ενώ βρίσκονται σε σύγχυση χωρίς το πεζικό. Ο Ξέρξης, επειδή δέχτηκε αυτά πιστεύοντας ότι έχουν λεχθεί με φιλική διάθεση, ένωσε ικανοποίηση και αμέσως έδωσε διαταγή στους κυβερνήτες των πλοίων να περικυκλώσουν αμέσως τα νησιά, αφού αποπλεύσουν με διακόσια πλοία για να μην ξεφύγει κανείς από τους εχθρούς.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Στην καθημερινή ζωή λοιπόν ίσως δε θα μπορούσε κανείς να αποβάλει αυτού του είδους την εύνοια (προς γνωστούς και φίλους). Γιατί πράγματι, ο ενάρτεος άνδρας πρέπει να αγαπά τους φίλους του και την πατρίδα του και να μισεί τους ίδιους εχθρούς που μισούν και οι φίλοι του και να αγαπά όσους αγαπούν και οι φίλοι του. Όταν όμως κάποιος επωμίζεται το χαρακτήρα του ιστορικού, πρέπει να ξεχάσει όλα αυτά και πολλές φορές να επαινεί και να τιμά με τους μεγαλύτερους επαίνους τους εχθρούς του, όταν οι πράξεις τους το απαιτούν, ενώ πολλές φορές να ασκεί κριτική και να κατηγορεί κατά τρόπο ντροπιαστικό τους στενούς συγγενείς του, όταν τα σφάλματα στις πράξεις τους το υποδεικνύουν.

Δηλαδή, όπως ακριβώς όταν ένας ζωντανός οργανισμός χάνει τα μάτια του αχρηστεύεται ολόκληρος, έτσι, εάν λείψει η αλήθεια από την ιστορία, ό,τι απομένει από

αυτήν είναι μια ανώφελη διήγηση.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΩΝ ΑΡΕΤΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αγαπητοί μου, ας μη γίνουμε αγριότεροι από τα ζώα. Τα πάντα είναι κοινά σε εκείνα και κανένα δεν έχει περισσότερα από τα άλλα. Εσύ όμως, αν και είσαι άνθρωπος, γίνεσαι σκληρότερος από το θηρίο, κλείνοντας ερμητικά σε ένα σπίτι όσα τρόφιμα θα αρκούσαν για να θρέψουν αμέτρητους φτωχούς.

Και βεβαίως, σε εμάς δεν είναι μόνο η φύση κοινή αλλά και άλλα περισσότερα. Κοινός είναι ο ουρανός και ο ήλιος και η σελήνη και τα αστέρια και ο αέρας και η θάλασσα και η γη και η ζωή και ο θάνατος και τα γηρατειά και η αρρώστια και η υγεία και η ανάγκη για τροφή και ρούχα. Πώς λοιπόν δεν είναι παράλογο αυτοί που μοιράζονται τόσα πολλά μεταξύ τους να είναι τόσο πλεονέκτες στα χρήματα και να μην έχουν την ίδια ισονομία; Γιατί ο θάνατος απομακρύνει από την απόλαυση και οδηγεί στην τιμωρία. Για να μη συμβεί λοιπόν αυτό, ας χρησιμοποιήσουμε σε μεγάλο βαθμό την ελεημοσύνη. Γιατί αυτή είναι η βασίλισσα των αρετών, η οποία και θα μας απαλλάξει από την τιμωρία. Τα περιττά λοιπόν ας τα κάνουμε χρήσιμα, αφού παραμερίσουμε τον πολύ πλούτο. Και την ημέρα της κρίσης, ακόμα και αν έχουμε διαπράξει αμέτρητα παραπτώματα, ο Θεός θα μας συγχωρήσει.

ΕΝΟΤΗΤΑ 7

ΕΝΑΣ ΣΤΟΡΓΙΚΟΣ ΗΓΕΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όλοι γνωρίζουμε ότι ο Αγησίλαος, όπου πίστευε ότι θα ωφελήσει την πατρίδα σε κάτι, δεν έπαυε να μοχθεί, δεν απέφευγε τους κινδύνους, δε λυπόταν τα χρήματα, δεν πρόβαλλε ως δικαιολογία τη σωματική αδυναμία ούτε τα γηρατειά, αλλά αυτό θεωρούσε καθήκον του σωστού βασιλιά, δηλαδή να κάνει στους υπηκόους του όσο το δυνατόν περισσότερα καλά. Ανάμεσα στις μεγαλύτερες ωφέλειές του προς την πατρίδα και αυτό εδώ συγκαταλέγω, ότι, αν και ήταν ο πιο ισχυρός στην πόλη, φανερά υπηρετούσε σε μεγάλο βαθμό τους νόμους.

Γιατί ποιος θα ήθελε να μην υπακούει όταν βλέπει το βασιλιά να υπακούει; Αυτός ακόμα και προς τους πολιτικούς αντιπάλους του, συμπεριφερόταν όπως ο πατέρας προς τα παιδιά. Δηλαδή τους κακολογούσε για τα σφάλματά τους, αλλά τους τιμούσε, όποτε έκαναν κάτι σωστό, και τους παραστεκόταν, όποτε τους συνέβαινε κάποια συμφορά, καθώς δε θεωρούσε κανέναν πολίτη εχθρό του αλλά ήθελε να τους επαινεί όλους θεωρώντας κέρδος να σώζονται όλοι και θεωρώντας ζημιά αν κάποιος, έστω και ανάξιος, χανόταν.

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

Η ΚΑΛΛΙΠΑΤΕΙΡΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Στον δρόμο προς την Ολυμπία υπάρχει ένα απόκρημνο βουνό με ψηλούς βράχους, το οποίο ονομάζεται Τυπαίον. Στους Ηλείους υπάρχει νόμος να πετούν τις γυναίκες σ' αυτό, αν συλληφθούν επ' αυτοφώρω να έχουν έρθει στους Ολυμπιακούς Αγώνες ή ακόμα και να έχουν περάσει τον Αλφειό γενικά κατά τις απαγορευμένες γι' αυτές ημέρες. Και λένε ότι ούτε πιάστηκε καμιά, παρά μόνο η Καλλιπάτειρα, την οποία μερικοί ονομάζουν και Φερενίκη. Επειδή είχε πεθάνει νωρίτερα ο σύζυγός της, αυτή, αφού μεταμφιέστηκε πλήρως σε άνδρα γυμναστή, έφερε στην Ολυμπία σαν γυμναστής τον γιο της για να αγωνιστεί.

Όταν νίκησε ο Πεισίροδος, η Καλλιπάτειρα, καθώς ηδούσε πάνω από τον φράκτη, μέσα στον οποίο κρατούν τους γυμναστές περιορισμένους, ξεγυμνώθηκε. Αν και αποκαλύφθηκε ότι ήταν γυναίκα, την αφήνουν ατιμώρητη αποδίδοντας σεβασμό και στον πατέρα της και στα αδέρφια της και στον γιο της – γιατί όλοι αυτοί ανεξαιρέτως είχαν ολυμπιακές νίκες. Και θέσπισαν νόμο για τους γυμναστές στο εξής (αυτοί) να μπαίνουν γυμνοί στον αγωνιστικό χώρο.

ΕΝΟΤΗΤΑ 11

Ο ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΜΕΛΗΜΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Όποιος τυχόν τολμήσει να χτυπήσει τον πατέρα του ή τη μητέρα του ή τους πατεράδες ή τις μητέρες αυτών, πρώτα ας βοηθήσει (το θύμα) ο πρώτος άνθρωπος που τον συναντά. Και ο μέτοικος ή ο ξένος, εάν βοηθήσει, να καλείται σε τιμητική θέση στους αγώνες, αν όμως δεν βοηθήσει, να απελαύνεται για όλη του τη ζωή από την πολιτεία. Εάν βοηθήσει ένας που δεν είναι μέτοικος, ας επαινείται, αλλά εάν δεν βοηθήσει, ας ψέγεται. Ένας δούλος, εάν βοηθήσει, ας κερδίζει την ελευθερία του, εάν όμως δεν βοηθήσει, ας δέχεται εκατό χτυπήματα με το μαστίγιο. Εάν κάποιος καταδικαστεί για βιαιοπραγία προς τους γονείς του, πρώτα να εξορίζεται για όλη του τη ζωή από την πόλη σε άλλο μέρος της χώρας και να αποκλείεται από κάθε ιερή τελετή, και, εάν γυρίσει από την εξορία, να τιμωρείται με την ποινή του θανάτου. Εάν κάποιος ελεύθερος πολίτης φάει ή πει μαζί με τέτοιου είδους άνθρωπο ή έχει κάποια άλλη παρόμοια σχέση μαζί του ή και μόνο συναντώντας τον κάπου έρθει σε επαφή μαζί του με τη θέλησή του, αυτός να μη γίνεται δεκτός ούτε σε κάποιο ιερό ούτε στην αγορά ούτε στην πόλη γενικά παρά μόνο αφού εξαγιστεί.

ΕΝΟΤΗΤΑ 12

ΤΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΑΠΑΤΟΥΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ας υποθέσουμε ότι υπάρχουν δύο αμαρτωλοί, ένας που τιμωρείται και ένας που δεν τιμωρείται. Μη λες ότι είναι ευτυχισμένος αυτός, γιατί είναι πλούσιος, «γδύνει» ορφανά, ασκεί βία σε χήρες. Και βέβαια, δεν είναι άρρωστος, αλλά αρπάζοντας προκόβει, απολαμβάνει μεγάλες τιμές και εξουσία, δεν υποφέρει από καμιά ανθρώπινη δυστυχία. Ωστόσο, αυτόν πάρα πολύ να τον θρηνείς, γιατί και άρρωστος είναι και δεν θεραπεύεται. Εάν δεις κάποιον να υποφέρει από υδρωπικία και να μην καταφεύγει στο γιατρό, αλλά να έχει βαρυφορτωμένο με εδέσματα τραπέζι και να μεθάει και να επιδεινώνει την ασθένειά του, τον θεωρείς ευτυχισμένο ή δυστυχισμένο ; Εάν όμως δεις έναν άλλο να υποφέρει από υδρωπικία, να απολαμβάνει την ιατρική φροντίδα, να αποφεύγει το φαγητό, να παίρνει με υπομονή πικρά φάρμακα, αυτόν δεν τον καλοτυχίζεις πιο πολύ από εκείνον ; Είναι κοινά παραδεκτό · γιατί ο ένας είναι άρρωστος και δεν θεραπεύεται ενώ ο άλλος είναι άρρωστος και δέχεται τη θεραπεία. Η θεραπεία είναι επίπονη, αλλά ο σκοπός της είναι ωφέλιμος. Έτσι είναι (τα πράγματα) και στην τωρινή μας ζωή.

ΕΝΟΤΗΤΑ 13

Η ΣΩΣΤΗ ΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΤΡΟΦΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αν και υπάρχουν πολλές απολαύσεις, οι οποίες εξαναγκάζουν τον άνθρωπο να υποκύψει σε αυτές παρά το συμφέρον του, η απόλαυση που σχετίζεται με την τροφή φαίνεται πως είναι ακατανίκητη. Διότι με τις υπόλοιπες απολαύσεις σπανιότερα ερχόμαστε σε επαφή, ενώ αυτήν είναι ανάγκη να τη γευόμαστε οπωσδήποτε καθημερινά, με αποτέλεσμα να είναι οι κίνδυνοι περισσότεροι σε αυτήν την περίπτωση. Γιατί σφάλει αυτός που τρώει περισσότερο από όσο πρέπει και αυτός που τρώει βιαστικά και αυτός που προτιμάει τις πιο ευχάριστες τροφές παρά τις πιο υγιεινές. Και είναι σφάλμα σχετικά με την τροφή και όταν την τρώμε σε ακατάλληλη ώρα. Επίσης, επειδή βέβαια υπάρχουν και άλλα σφάλματα σχετικά με την τροφή, πρέπει να απέχουμε από όλα. Και μπορεί να απέχει από αυτά κάποιος, εάν συνηθίσει τον εαυτό του να επιλέγει την τροφή του όχι για να ευχαριστιέται, αλλά για να τρέφεται, ούτε για να προκαλεί ευχαρίστηση στον οισοφάγο του, αλλά για να ενδυναμώνει το σώμα του. Γιατί ο οισοφάγος έχει δημιουργηθεί για να αποτελεί δίοδο για την τροφή, όχι όργανο για ευχαρίστηση. Από την άλλη, η κοιλιά έχει δημιουργηθεί για τον ίδιο λόγο για τον οποίο έχει δοθεί στο φυτό η ρίζα. Γι' αυτό και είναι σωστό να τρώμε για να ζούμε, όχι για να ευχαριστιόμαστε.

ΕΝΟΤΗΤΑ 14

ΑΠΡΟΣΚΛΗΤΟΙ ΒΟΗΘΟΙ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Οι ψαράδες της Εύβοιας δίνουν στα δελφίνια ίσο μερίδιο από την ψαριά τους. Και ο τρόπος του ψαρέματος είναι ο εξής. Κρεμούν από την πλώρη των πλοιαρίων μερικές μικρές κοίλες σχάρες που πάνω τους καίει φωτιά. Και είναι διαφανείς, ώστε και να προστατεύουν τη φωτιά και να μην κρύβουν το φως.

Τα ψάρια λοιπόν, επειδή φοβούνται τη λάμψη, πλησιάζουν θέλοντας να μάθουν την αιτία αυτού που τα φοβίζει. Έπειτα, σαστισμένα κουρνιάζουν κοντά σε κάποιον βράχο όλα μαζί τρέμοντας από τον φόβο τους. Και τα δελφίνια που κολυμπούν κοντά σπρώχνουν τα ψάρια που βρίσκονται απ' έξω φοβίζοντάς τα και τα εμποδίζουν να ξεφύγουν. Λοιπόν, εκείνα πιάνονται, καθώς δέχονται πίεση από όλες τις πλευρές και καθώς, κατά κάποιον τρόπο, είναι περικυκλωμένα.

Τα δελφίνια πλησιάζουν σαν να απαιτούν το μερίδιο από τον κοινό μόχθο που τους οφείλεται για τα ψάρια που πιάστηκαν. Και βέβαια οι ψαράδες με πίστη και ευγνωμοσύνη αποχωρίζονται για χάρη των συντρόφων τους στο ψάρεμα το μερίδιο που αναλογεί σε αυτούς, αν θέλουν και πάλι να παρευρίσκονται σ' αυτούς ως απρόσκλητοι βοηθοί.

ΕΝΟΤΗΤΑ 15

Η ΑΘΗΝΑ ΠΡΟΠΥΡΓΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Επειδή ήταν καλοί εκ φύσεως και είχαν κοινές αντιλήψεις οι πρόγονοι των νεκρών που κείτονται εδώ, έκαναν πολλές πράξεις καλές και αξιοθαύμαστες. Αλλά και οι απόγονοι εκείνων χάρη στην αρετή τους άφησαν ως κληρονομιά αξέχαστα και σπουδαία μνημεία νίκης. Γιατί διακινδύνευσαν μόνοι τους για όλη την Ελλάδα ενάντια σε πολλές δεκάδες χιλιάδες βαρβάρων.

Γιατί ο βασιλιάς της Ασίας, ελπίζοντας ότι θα υποδουλώσει και την Ευρώπη, έστειλε στρατό πεντακοσίων χιλιάδων ανδρών. Και επειδή θεώρησαν ότι, εάν αυτήν εδώ την πόλη την έκαναν φίλη με τη θέλησή της ή εάν την υπέτασσαν παρά τη θέλησή της, εύκολα θα κυριαρχήσουν στους περισσότερους Έλληνες, έκαναν απόβαση στον Μαραθώνα, επειδή πίστεψαν ότι έτσι οι Έλληνες θα ήταν εντελώς αβοήθητοι από συμμάχους, εάν δηλαδή αποτολμούσαν την επίθεση, ενώ ακόμα οι Έλληνες θα διαφωνούσαν. Επιπλέον, είχαν σχηματίσει τέτοια εντύπωση για την πόλη μας από τις προηγούμενες πράξεις της, ότι δηλαδή, εάν προηγουμένως έκαναν επίθεση σε μια άλλη πόλη, θα πολεμούσαν και εναντίον εκείνων και εναντίον των Αθηναίων · γιατί πρόθυμα θα έρχονταν (οι Αθηναίοι), για να βοηθήσουν αυτούς που αδικούνται.

ΕΝΟΤΗΤΑ 17

ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΕΡΩΔΙΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Οι ερωδιοί είναι πολύ αγαπημένοι στους ανθρώπους και φανερώνουν από πριν την καλοκαιρία και την κακοκαιρία, κυρίως προς εκείνο το μέρος από όπου ενδεχομένως πρόκειται να πνεύσει πάρα πολύ ισχυρός άνεμος.

Ο ναύτης βέβαια ποτέ δε θα σκότωνε ερωδιό με τη θέλησή του, επειδή είναι κοινή πεποίθηση ότι προλέγουν στους ψαράδες στη θάλασσα όσα (προλέγουν) στους κυνηγούς τα γεράκια στην ξηρά. Λένε ακόμα ότι αυτοί, όταν υπήρχε μία τροφή για όλα τα πουλιά, πρώτοι βρήκαν τροφή από τα νερά και ότι από αυτούς διδάχτηκαν όλα τα υπόλοιπα πουλιά. Επειδή όμως υπερηφανεύτηκαν για το εύρημά τους και ισχυρίστηκαν ότι ούτε ο ίδιος ο Ποσειδών δεν μπορούσε να συναγωνιστεί μαζί τους στο κολύμπι, (λένε) ότι έχασαν την τέχνη, επειδή ο θεός οργίστηκε.